

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**



Факультет/інститут Психології

Кафедра Соціальної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ТЕХНІКИ РОЗВИТКУ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Психологія»

Спеціальність 053 Психологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “30” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Техніки розвитку комунікативної компетентності
Викладач (і)	Вітюк Надія Романівна
Контактний телефон викладача	
E-mail викладача	nadiia.vityuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/index.php/developer/course/view/1223
Консультації	Згідно графіка консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Комунікативна діяльність психолога є засобом реалізації всіх інших його професійних функцій. Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні особливості процесів комунікації, взаємодії та міжособистісного сприймання.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни: сприяти формуванню у студентів цілісного уявлення про психологічні закономірності міжособистісної комунікації та особливості професійної комунікативної діяльності психолога, ознайомити їх із техніками розвитку комунікативного потенціалу особистості та малої соціальної групи, розвиток їх комунікативної компетентності.

Основні **цілі** вивчення дисципліни: формування у студентів системи знань про психологічні особливості процесів комунікації, міжособистісної взаємодії та сприймання людьми один одного, а також розуміння особливостей професійної комунікативної діяльності психолога, ознайомлення із техніками ефективною комунікації, розвиток комунікативного потенціалу особистості та групи, здатності до застосування психологічних знань в умовах професійної діяльності.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, володіння соціально-психологічними механізмами взаєморозуміння і взаємовпливу.

Фахові компетентності:

- СК 3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;
- СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;
- СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики;

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника;

ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культурні чи гендерно-вікові відмінності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни		
Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
лекції	24	8
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36	12
самостійна робота	120	160

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового
4-й	053 «Психологія»	2-й	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Комунікативна компетентність як умова професіоналізму психолога.	2		2
Тема 2. Комунікація в структурі процесу спілкування	2	2	8
Тема 3. Психологічна характеристика суб'єктів комунікації.	2	4	10

Тема 4. Вербальні засоби комунікації.	4	4	14
Тема 5. Невербальні засоби комунікації.	4	4	18
Тема 6. Психологічні особливості міжособистісного сприймання в процесі комунікації	2	4	8
Тема 7. Технологія публічного виступу.	2	4	22
Тема 8. Технологія бесіди та дискусії.	2	4	16
Тема 9. Психологічні особливості ділової комунікації	2	2	4
Тема 10. Труднощі комунікації та їх корекція	2	4	14
Тема 11. Технології розвитку комунікативного потенціалу особистості		4	4
ЗАГ.:	24	36	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Оцінювання навчальних досягнень студентів за усіма видами навчальних робіт проводиться за поточним і підсумковим контролюми. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в усній та письмовій формі (опитування на семінарських заняттях, тестування, контрольна робота, самостійна робота).</p> <p>Підсумковий контроль - залік. Залік виставляється на останньому семінарському занятті як підсумок виконання всіх визначених робочою програмою завдань. Мінімальна кількість балів – 50. Максимальна кількість балів – 100.</p>																		
	<table border="1"> <tr> <td colspan="2">Накопичування балів під час вивчення дисципліни (денна ф.н)</td> </tr> <tr> <td>Види навчальної роботи</td> <td>Максимальна кількість балів</td> </tr> <tr> <td>Лекція</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Семінарське заняття</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>Тестування</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>Контрольна робота</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td>Самостійна робота</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>Індивідуальне завдання</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Залік/ Максимальна кількість балів</td> <td>100</td> </tr> </table>		Накопичування балів під час вивчення дисципліни (денна ф.н)		Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів	Лекція		Семінарське заняття	20	Тестування	30	Контрольна робота	20	Самостійна робота	30	Індивідуальне завдання		Залік/ Максимальна кількість балів
Накопичування балів під час вивчення дисципліни (денна ф.н)																			
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів																		
Лекція																			
Семінарське заняття	20																		
Тестування	30																		
Контрольна робота	20																		
Самостійна робота	30																		
Індивідуальне завдання																			
Залік/ Максимальна кількість балів	100																		
	Накопичування балів під час вивчення дисципліни (заочна ф.н)																		

	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="587 129 1106 215">Види навчальної роботи</td> <td data-bbox="1106 129 1394 215">Максимальна кількість балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="587 215 1106 259">Лекція</td> <td data-bbox="1106 215 1394 259"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="587 259 1106 304">Семінарське заняття</td> <td data-bbox="1106 259 1394 304">10</td> </tr> <tr> <td data-bbox="587 304 1106 349">Тестування</td> <td data-bbox="1106 304 1394 349">30</td> </tr> <tr> <td data-bbox="587 349 1106 394">Контрольна робота</td> <td data-bbox="1106 349 1394 394">40</td> </tr> <tr> <td data-bbox="587 394 1106 439">Самостійна робота</td> <td data-bbox="1106 394 1394 439">20</td> </tr> <tr> <td data-bbox="587 439 1106 483">Індивідуальне завдання</td> <td data-bbox="1106 439 1394 483"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="587 483 1106 528">Залік/ Максимальна кількість балів</td> <td data-bbox="1106 483 1394 528">100</td> </tr> </table>	Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів	Лекція		Семінарське заняття	10	Тестування	30	Контрольна робота	40	Самостійна робота	20	Індивідуальне завдання		Залік/ Максимальна кількість балів	100
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів																
Лекція																	
Семінарське заняття	10																
Тестування	30																
Контрольна робота	40																
Самостійна робота	20																
Індивідуальне завдання																	
Залік/ Максимальна кількість балів	100																
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Критерії оцінювання тестів: за кожну правильну відповідь нараховується 0,5 бала.</p> <p>Перед написанням письмової (контрольної) роботи у форматі тестів студенти отримують перелік тем і питань, які виносяться на письмову роботу (програмові вимоги) та посилення на навчально-методичну та наукову літературу для самостійної підготовки.</p> <p>Поточне оцінювання здійснюється за 5-бальною шкалою, критерії відповідають загальним рекомендаціям щодо оцінювання при підсумковому контролю.</p> <p>В основу системи оцінювання оцінювання знань, умінь і навичок студентів з дисципліни закладено такі критерії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати, диференціювати, систематизувати; 3) рівень сформованості умінь та навичок, здатність застосовувати здобуті знання на практиці; 4) вміння виявляти творчий підхід у вирішенні теоретичних і практичних задач. <p>Критерії оцінки презентацій до теми 5:</p> <p>9-10 балів (відмінно) – завдання виконано в повному обсязі, чітко й повністю охарактеризовано невербальні засоби комунікації, розкрито зв'язки між ними, особливості їх інтерпретації, наведено приклади їх застосування в комунікативному процесі. Вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії.</p> <p>7-8 балів (добре) – завдання виконано в повному обсязі, вірно охарактеризовано невербальні засоби комунікації, розкрито зв'язки між ними, подано приклади їх застосування під час спілкування, однак наявні певні неточності, незначні помилки у висвітленні проблеми. Вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії.</p> <p>5-6 балів (задовільно) – завдання виконано не в повному обсязі, допущено суттєві помилки, зокрема, подані неповні характеристики окремих груп засобів комунікації, нечітко визначено особливості їх інтерпретації. Завдання здане, не презентоване в аудиторії.</p> <p>3-4 бали (незадовільно) – завдання виконане частково, наявні істотні помилки у його виконанні, недостатньо охарактеризовано засоби комунікації й зв'язки між ними, не подано типові приклади їх застосування. Завдання невчасно</p>																

здане й не презентоване в аудиторії.

1-2 бали (незадовільно) – завдання практично не виконано або здане невчасно, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті завдання. Робота не була представлена студентській аудиторії.

0 балів – завдання відсутнє.

Критерії оцінки аналізу публічного виступу:

9-10 балів (відмінно) – завдання виконано в повному обсязі: вірно визначено вид і мету комунікативного процесу (публічного виступу, /бесіди/дискусії), структурні складові повідомлення, охарактеризовано вербальні і невербальні засоби комунікації, зв'язки між ними, розкрито особливості само презентації оратора, види впливу й засоби, які використовують під час виступу, визначено прийоми, які використовуються для ефективного впливу на аудиторію. Вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії.

7-8 балів (добре) – завдання виконано в повному обсязі: визначено структурні складові повідомлення, охарактеризовано вербальні і невербальні засоби комунікації, зв'язки між ними, розкрито особливості самопрезентації оратора, види впливу й засоби, які використовують під час виступу, визначено прийоми, які використовуються для ефективного впливу на аудиторію. Вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії. Проте допущені певні неточності, незначні помилки у розкритті окремих питань.

5-6 балів (задовільно) – завдання виконано не в повному обсязі, допущено суттєві помилки, зокрема, не чітко визначено вид і/або мету публічного виступу, прослідковуються істотні помилки у зазначенні компонентів повідомлення, недостатньо охарактеризовано засоби комунікації й зв'язки між ними, не розкрито або недостатньо висвітлено види впливу й засоби, які використовують учасники комунікації, не визначено або помилково розкрито прийоми, які використовуються для ефективного впливу на аудиторію. Завдання здане, презентоване в аудиторії.

3-4 бали (незадовільно) – завдання виконане частково, наявні істотні помилки у його виконанні: не чітко встановлено або не встановлено вид і/або мету публічного виступу, прослідковуються істотні помилки у визначенні компонентів повідомлення, недостатньо охарактеризовано засоби комунікації й зв'язки між ними, не розкрито або недостатньо висвітлено види впливу й засоби, які використовують учасники комунікації, не визначено або помилково розкрито прийоми, які використовуються для ефективного впливу на аудиторію. Завдання невчасно здане й не презентоване в аудиторії.

1-2 бали (незадовільно) – завдання практично не виконано, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті завдання. Робота здана не вчасно, не була представлена студентській аудиторії.

0 балів – завдання відсутнє.

Критерії оцінки презентації складеної корекційно-розвивальної програми (тема 11):

9-10 балів (відмінно) – завдання виконано в повному обсязі, чітко й повністю охарактеризовано мету й завдання програми,

	<p>окреслено основні етапи, методи і засоби її реалізації; вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії.</p> <p>7-8 балів (добре) – завдання виконано в повному обсязі, вірно визначено мету й завдання програми, окреслено основні етапи, методи і засоби її реалізації, однак наявні певні неточності, незначні помилки у висвітленні проблеми. Вчасно здане завдання й презентоване в аудиторії.</p> <p>5-6 балів (задовільно) – завдання виконано не в повному обсязі, допущено суттєві помилки, нечітко визначено заходи по реалізації програми. Завдання здане, не презентоване в аудиторії.</p> <p>3-4 бали (незадовільно) – завдання виконане частково, наявні істотні помилки у його виконанні, недостатньо охарактеризовано основні завдання, методичні прийоми реалізації програми. Завдання невчасно здане й не презентоване в аудиторії.</p> <p>1-2 бали (незадовільно) – завдання практично не виконано, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті завдання. Робота здана не вчасно, не була представлена студентській аудиторії.</p> <p>0 балів – завдання відсутнє.</p>
Семінарські заняття	<p>Поточне оцінювання здійснюється за 5-бальною шкалою, критерії відповідають загальним рекомендаціям щодо оцінювання при підсумковому контролі.</p> <p>В основу системи оцінювання знань, умінь і навичок студентів з дисципліни закладено такі критерії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати, диференціювати, систематизувати; 3) рівень сформованості умінь та навичок, здатність застосовувати здобуті знання на практиці; 4) вміння виявляти творчий підхід у вирішенні теоретичних і практичних задач. <p>Шкала оцінювання:</p> <p>оцінка «відмінно» (5) ставиться, якщо студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, високий рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, вміння творчо мислити, вільне володіння науковими термінами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки;</p> <p>оцінка «добре» (4) ставиться, якщо студент демонструє достатній рівень знань навчального матеріалу, загалом, дає правильні відповіді на поставлені питання, однак у деяких випадках нечітко їх формулює, допускає окремі несуттєві помилки та неточності, має сформовані вміння та навички щодо аналізу й вирішення поставлених практичних задач, однак при цьому не виявляє самостійність і творчість;</p> <p>оцінка «задовільно» (3) – студент загалом володіє навчальним матеріалом, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповідях, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій і вирішення поставлених задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та встановлює</p>

	причинно-наслідкові зв'язки; оцінка «незадовільно» (2) - відсутність у студента знань щодо головних проблем навчального курсу, студент не має сформовані уміння й навички застосувати набуті знання для самостійного аналізу й вирішення конкретних завдань.
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль у формі заліку здійснюється після завершення вивчення курсу (лекцій і семінарських занять), оцінювання рівня досягнення програмних результатів студентами і зарахування всіх виконаних ними завдань. Всі бали, отримані студентами в процесі вивчення навчальної дисципліни (за усні відповіді, тести, контрольну роботу, виконання завдань для самостійної роботи), підсумовуються.
Підсумковий контроль	Всі бали, отримані студентами в процесі вивчення навчальної дисципліни, підсумовуються, а їх кількість повинна бути не меншою, ніж 50.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи. Студенти денної форми навчання виконують і здають всі завдання для самостійної роботи під час семінарських занять. Тести до тем виконуються у день відповідного практичного заняття. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, виконують всі завдання згідно вимог, проходять тестування за темами. Оцінки за роботу на семінарських заняттях отримують за виконання самостійної роботи та її презентації не пізніше ніж за 1 тиждень до останнього семінарського заняття.

Студенти заочної форми навчання виконують і здають всі завдання (тематичні тести, завдання для самостійної роботи, контрольну роботу) не пізніше, ніж за 10 днів до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Відвідування занять. Політика курсу передбачає своєчасне виконання студентами усіх видів робіт. У випадку пропуску пар з поважних причин студенти мають право відпрацювати невиконаний обсяг робіт (написати контрольну роботу, тест, виконати завдання для самостійної роботи тощо) за умови надання необхідної документації (довідки і т.ін.). Усі ці роботи повинні бути виконані й представлені студентом у встановлений час консультацій, при цьому не пізніше ніж за 1 тиждень до останнього семінарського заняття в даній студентській групі. Студент, який пропустив заняття без поважних причин, не отримує бали за усні відповіді. Невиконані своєчасно тести, контрольну роботу, завдання для самостійної роботи можуть виконати і здати до наступного семінарського заняття, однак оцінка при цьому буде знижена на 20 %.

Передбачено **додаткові бали** (до 3) за активну участь на семінарських заняттях чи іншу наукову активність.

Академічна доброчесність. Студенти повинні дотримуватися норм поведінки, прописаних у Положенні про академічну доброчесність у Прикарпатському національному університеті ім. В. Стефаника.

Положення про запобігання академічному плагіату:

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/04/nova-redaktsiia-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Положення 2

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/Кодекс.FR12.pdf>

У випадку виявлення випадків плагіату у виконанні навчальних завдань, академічної недоброчесності (списування), пред'явлені студентом завдання не зараховуються.

Неформальна освіта. Можливі зарахування курсів, які відповідають змісту дисципліни загалом чи її окремих тем. Такі курси зараховуються відповідно як опрацьована тема чи як виконане практичне завдання за умови наявності презентації пройденого курсу та його підтвердження сертифікатом. Рекомендовані платформи: Prometheus, EdEra, Coursera

Комунікація з викладачем з приводу актуальних питань відбувається за посередництвом

старости студентської групи; якщо виникає особлива потреба з'ясувати окремі питання індивідуально (які не відображені у силабусі) контакт здійснюється через електронну пошту.

8. Рекомендована література

1. Барановська Л. В., Глушаниця Н. В. Психологія ділового спілкування : навч. посібник . К. : НАУ, 2016. 248 с.
2. Вітюк Н.Р. Психологія професійної комунікації: навчально-методичний посібник для проведення семінарських занять у вищих навчальних закладах. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. 104 с.
3. Вітюк Н.Р. Психологія конфлікту в таблицях і схемах : навчальний посібник. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. 172 с.
4. Гауді Т. Сила запитань. Як ефективно комунікувати та переконувати інших. Київ: Наш Формат, 2022. 248 с.
5. Кайдалова Л.В., Пляка Л. Г. Психологія спілкування: Навчальний посібник. Х. : НФаУ, 2011. 132 с.
6. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. К. : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с.
7. Курова А.В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА») . Одеса: Фенікс, 2020. 79с.
8. Основи соціальної психології : підручник для закладів вищої освіти / П. П. Горностай, М. М. Слюсаревський, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко, Н. В. Хазратова та ін. ; за ред. М. М. Слюсаревського. Київ : Талком, 2018. 580 с.
9. Наварро Дж. Словник мови тіла. Секрети невербальної комунікації. Харків: Віват, 2023. 192 с.
10. Піз А. Мова рухів тіла. Розширене видання. КМ-Букс. 2015 р. 416 с.
11. Соціальна психологія : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / Н. Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін, О. В. Винославська, І. О. Блохіна, М. О. Кононець, О. В. Москаленко, О. І. Боковець, Б. В. Андрійцев ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 254 с.
12. Філоненко М. М. Психологія спілкування. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
13. Татенко В.О. Соціальна психологія впливу: Монографія. К.: Міленіум, 2008.
14. Як ти, брате? Травматичний досвід та як про нього розмовляти. 2023. URL: <https://yakty.com.ua/brate>

Викладач _____ Вітюк Н.Р., доцент кафедри соціальної психології